

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21.06.2012, sp. zn. 29 Cdo 5146/2009, ECLI:CZ:NS:2012:29.CDO.5146.2009.1

Číslo: 129/2012

Právní věta: Usnesení, jímž soud nařídil předběžné opatření, kterým žalovanému zakázal nakládat s určitou věcí, nebrání tomu, aby rozhodčí soud v řízení vedeném proti těmto žalovanému vydal rozhodčí nález, kterým uložil žalovanému danou věc vydat.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 21.06.2012

Spisová značka: 29 Cdo 5146/2009

Číslo rozhodnutí: 129

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Předběžné opatření, Rozhodčí řízení

Předpisy: § 11 předpisu č. 216/1994Sb.

§ 118a o. s. ř.

§ 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

§ 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.

§ 30 předpisu č. 216/1994Sb.

§ 31 předpisu č. 216/1994Sb.

§ 74 odst. 1 o. s. ř.

§ 76 odst. 1 písm. f) o. s. ř.

§ 76c o. s. ř.

§ 76d o. s. ř.

§ 76e odst. 1 o. s. ř.

§ 8 předpisu č. 216/1994Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

R o z h o d č í s o u d p ř i H o s p o d á ř s k é k o m o ř e Č e s k é r e p u b l i k y a A g r á r n í k o m o ř e Č e s k é r e p u b l i k y v P r a z e (d á l e t é ž j e n „ r o z h o d č í s o u d “) v s e n á t ě s l o ž e n ě m z r o z h o d c ů p r o f . D r . e t M g r . I n g . A . B . , D r . h . c . , p r o f . J U D r . J . K . , C S c . , D r . h . c . , a p ř e d s e d y r o z h o d č í ě h o s e n á t u I n g . J . N . r o z h o d l d n e 1 1 . 1 . 2 0 0 8 r o z h o d č í m n á l e z e m t a k t o :

1) „Žalovaný D. B. je povinen vydat žalobci Ing. J. S. akcie emitované společností V. H., a to 5 kusů listinných akcií na jméno o jmenovité hodnotě každá 10 000 Kč (sériové číslo 96-100), 3 kusy listinných akcií na jméno o jmenovité hodnotě každá po 100 000 Kč (sériové číslo 55-57), 8 kusů listinných akcií na jméno o jmenovité hodnotě každá po 1 000 000 Kč (sériové číslo 23-30) a 2 kusy

listinných akcií na jméno o jmenovité hodnotě každá po 10 000 000 Kč (sériové číslo 2-3) proti vrácení zaplacené kupní ceny ve výši 72 900 000 Kč spolu s úroky ve výši 5,73 % p. a. z částky 69 700 000 Kč od 10. 1. 2002 do zaplacení a dále z částky 3 200 000 Kč od 15. 5. 2002 do zaplacení, a to do 3 dnů od právní moci tohoto rozhodčího nálezu“.

2) „Žalovaný D. B. je povinen zaplatit žalobci Ing. J. S. částku ve výši 11 000 000 Kč do 15 dnů od právní moci tohoto rozhodčího nálezu spolu s úroky z prodlení ve výši 9 % p. a. od 4. 5. 2006 do 30. 6. 2006, s úroky z prodlení ve výši 9 % p. a. od 1. 7. 2006 do 31. 12. 2006, s úroky z prodlení od 1. 1. 2007 do 30. 6. 2007 ve výši 9,5 % p. a., s úroky z prodlení od 1. 7. 2007 do 31. 12. 2007 ve výši 9,75 % p. a., s úroky z prodlení ve výši 10,5 % p. a. od 1. 1. 2008 do zaplacení, resp. v případě nezaplacení s posledně uvedeným úrokem z prodlení do 30. 6. 2008 a ohledně úroků, které se mohou stát v budoucnu teprve splatnými počínaje 1. 7. 2008 až do zaplacení úrok z prodlení ve výši, která odpovídá v každém jednotlivém kalendářním pololetí trvání prodlení v procentech součtu čísla 7 a repo sazby vyhlášené ve Věstníku České národní banky ve výši platné vždy k prvnímu dni příslušného kalendářního pololetí“.

3) „Ohledně alternativního návrhu žalobce na to, aby právní mocí tohoto rozhodčího nálezu byl nahrazen projev vůle žalovaného jako prodávajícího učinit žalobci jako kupujícímu návrh na uzavření smlouvy o úplatném převodu akcií společnosti V. H., ve znění, které by mělo být přílohou rozhodčího nálezu, se řízení zastavuje“.

4) „Protižaloba (vzájemná žaloba) žalovaného uplatněná v rámci podání žalovaného datovaného dne 12. 12. 2007 a doručeného u Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky jednak telefaxovým přenosem dne 12. 12. 2007 a jednak v originálním vyhotovení dne 13. 12. 2007, ve znění změny uplatněné a připuštěné k projednání při ústním jednání konaném dne 21. 12. 2007, se v plném rozsahu zamítá, tedy jak co do primárního, tak co do alternativního (eventuálního) návrhu žalovaného“.

5) „Žalovaný D. B. je povinen zaplatit žalobci Ing. J. S. náhradu nákladů řízení spočívajících v uhrazeném poplatku za rozhodčí řízení ve výši 1 000 000 Kč, a to do 15 dnů od právní moci tohoto rozhodčího nálezu“.

6) „Část nákladů řízení spočívajících v části uhrazeného poplatku za rozhodčí řízení ve výši 500 000 Kč nese žalobce ze svého“.

7) „Žalovaný D. B. je povinen zaplatit žalobci Ing. J. S. náhradu nákladů řízení spočívajících v nákladech právního zastoupení ve výši 24 651 742,50 Kč kalkulovaných v uvedené částce již včetně odpovídající částky daně z přidané hodnoty, a to do 15 dnů od právní moci tohoto rozhodčího nálezu“.

8) „Náklady řízení vynaložené a vzniklé žalovanému, tj. jak poplatek za rozhodčí řízení tak náklady právního zastoupení žalovaného, nese žalovaný ze svého“.

V r c h n í s o u d v Praze k odvolání žalobce (v rozhodčím řízení žalovaného - dále též jen „žalobce“) a vedlejší účastnice na straně žalobce rozsudkem ze dne 16. 7. 2009 potvrdil rozsudek ze dne 22. 12. 2008, jímž M ě s t s k ý s o u d v Praze zamítl žalobu o zrušení rozhodčího nálezu.

Odvolací soud především „obecně konstatoval“, že ačkoliv jde v případě rozhodčího řízení o „řízení zcela svébytné povahy“, „žaloba na jeho zrušení není skutečným opravným prostředkem řádným ani mimořádným“. „Právní řád umožňuje účastníkům nechat si své věci rozhodovat mimo sféru soudem zajištěné moci soudní s tím, že i výroky o právech a povinnostech takto vydané bude svou mocí prosazovat, tedy že i tyto výroky budou vykonatelné. Požaduje však, aby postup tohoto

mimosoudního rozhodování přece jen vykazoval určité minimální standardy. Tyto standardy právně stanoví zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů (dále též jen „ZRŘ“ nebo „zákon o rozhodčím řízení“). Zda jsou nebo nejsou tyto standardy dodrženy, ovšem žádný orgán státu nekontroluje z úřední povinnosti, ale tuto otázku přezkoumává jen z podnětu účastníků rozhodčího řízení samotných. Tímto podnětem jsou právě žaloby uvažované v § 31 ZRŘ. To znamená, že při tomto přezkoumání je nutno brát v úvahu, že nejde o přezkoumání soudního řízení a soudního rozhodnutí, ale jen o přezkum, zda proběhlé rozhodčí řízení uvedeným standardům vyhovuje“.

Současně neměl pochyb o tom, že nároky uplatněné v rozhodčím řízení (rozuměj nárok žalovaného na vydání akcií a na zaplacení smluvní pokuty, jakož i vzájemný nárok žalobce na vydání bezdůvodného obohacení) jsou arbitrovatelné ve smyslu ustanovení § 2 odst. 1 a 2 ZRŘ, když mají majetkovou povahu a ohledně předmětu sporu by strany mohly uzavřít smír.

Dále odvolací soud - vycházející ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně a po doplnění dokazování výsledkem svědka prof. B. (člena rozhodčího senátu) - zdůraznil, že „nebyl prokázán na straně prof. B. žádný vztah k účastníkům, k zástupcům nebo k věci samé“. Potud „respektuje, že nemusí být o nepodjatosti rozhodce jistota, ale dostačují již oprávněné pochybnosti v tomto směru, nicméně nelze pominout, že se musí jednat o pochybnosti oprávněné a tedy musí být v tomto směru zjištěny skutečnosti, jež oprávněně vedou k pochybnostem. Dokazování ukázalo, že došlo jen k banální, nevýznamné příhodě, jež se stala pro žalující stranu základem pro rozsáhlé spekulace, ústící až do podezření, že prof. B. dokonce Ing. J. S. zastupoval v souvislosti se souvisejícím rozhodčím řízením. Vyhledání informace pro Dr. H. z obecně dostupného zdroje nemůže takovou oprávněnou pochybnost založit“.

Ohledně žalobcem namítaného nedostatečného poučení rozhodčím soudem podle ustanovení § 118a zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, odvolací soud dovodil, že „k výše rozvedeným minimálním standardům rozhodčího řízení náleží i poučení účastníků rozhodčího řízení rozhodcem či rozhodčím senátem. Při nedostatku vlastní právní úpravy této otázky v ZRŘ je nutno ve smyslu ustanovení § 30 ZRŘ vyjít z předpisů občanského soudního řádu, a to zejména z jeho ustanovení § 118a. Je však i zde nutno dbát, že se jedná o přiměřené použití občanského soudního řádu a tedy použití přiměřené podmínkám rozhodčího řízení. Z tohoto hlediska z obsahu rozhodčího spisu vyplývá, že rozhodčí senát byl s účastníky v průběžném kontaktu. Nespokojil se jen s jejich podáními, ale žádal je o nejrůznější součinnost s tím, že tyto kontakty provázely zevrubnými poučeními“. Podle odvolacího soudu však „poučování před soudem podle zmíněného ustanovení nemůže překročit uplatněný nárok“. „Soud musí upozornit účastníka, že zatím netvrdil všechny skutečnosti významné pro posouzení jím uplatněného návrhu, popřípadě, že ke svým tvrzením nenabídl důkazy. Nemůže však žádnému z účastníků radit, jaké nároky by měl nejlépe uplatnit. To by se již dostal do role právního poradce sporné strany.“ Uzavřel, že rozhodci tak „nejen nezanedbali žádné své povinnosti v této souvislosti, ale naopak platí, že by je flagrantně porušili, kdyby postupovali tak, jak žalobce požaduje“. „Předmětné řízení“ (tj. rozhodčí řízení) přitom „nevybočilo ze standardů výše uvedených“ ani co do lhůt a jeho rychlosti.

Námítky, podle nichž se rozhodčí soud „nevypořádal s účinností odstoupení od smluv o převodu akcií a s otázkou, zda se mohlo jednat o porušení smlouvy podstatným způsobem“ (rozuměj s tím, zda v důsledku porušení předkupního práva D. B. mohl Ing. J. S. od těchto smluv odstoupit podle ustanovení § 345 a násl. zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, s důsledky předvídanými ustanovením § 351 obch. zák.), posoudil odvolací soud z hlediska ustanovení § 33 ZRŘ jako (nepřípustně) zasahující „do oblasti věcného přezkoumání rozhodčího nálezu“; přitom zopakoval, že (v řízení o žalobě o zrušení rozhodčího nálezu) „nejde o přezkoumání rozhodnutí soudu v odvolacím řízení, nýbrž o přezkoumání postupu v řízení rozhodčím a tedy v řízení výrazně odlišného typu“.

Konečně se odvolací soud vypořádal s námitkou, podle níž rozhodčí nálezn „ukládá žalobci plnění,

„které není dovolené“, když předběžným opatřením nařízeným usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 9. 2006 „bylo žalobci zakázáno nakládat stejnými akciemi, kterých se dotýká i toto řízení, a to v souvislosti s rozhodčím řízením vedeným mezi vedlejším účastníkem na straně žalobce jako žalobcem proti žalobci jako žalovanému.“ Zmíněný zákaz byl vysloven pro potřeby „tohoto řízení“ (řízení, ve kterém bylo vydáno) a to z důvodu obavy „o budoucí výkon případného vyhovujícího rozhodčího nálezu“. „Zákaz směřuje k žalobci s tím, aby ten nemohl zmařit tento výkon tím, že s těmito akciemi naloží tak, že tento výkon znemožní.“

Odkazuje na ustanovení § 123 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, odvolací soud akcentoval, že „pojem nakládat znamená oprávnění vlastníka svou vůlí zakládat, měnit nebo rušit právní poměry věci se týkající a mezi tím na prvním místě věc zcizit úplatně či darováním. Předběžné opatření tedy zakazuje žalobci, aby ze své vůle zakládal, měnil nebo rušil právní poměry předmětných akcií. Zakazuje mu vlastnické nakládání s danými akciemi. Třetích osob může se dotýkat jen potud, že dispozice účastníka, jemuž byly zakázány, nemohou být platné vůči nikomu a tedy ani vůči třetím, ale třetím se tím nezakazuje vůbec nic. Vydané předběžné opatření také nemůže se dobrat závěru, zda někdo jiný nemá případně lepší právo k jeho objektu, než účastník, pro jehož potřeby bylo vydáno. Nelze také připustit, aby předběžné opatření bránilo přístupu k právům“.

Proti rozhodnutí odvolacího soudu podal žalobce dovolání, které má za přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., namítaje, že spočívá na nesprávném právním posouzení věci, tj. uplatňuje dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.

Vyjadřuje přesvědčení, že „rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam, který spatřuje v tom, že je postaveno na nesprávném posouzení následujících právních otázek:

1) Zda situaci, kdy rozhodci v rozhodčím nálezu uznají právem povinnost účastníka rozhodčího řízení k plnění, které zakazuje pravomocné usnesení soudu o nařízení předběžného opatření, lze posoudit jako důvod pro zrušení rozhodčího nálezu dle ustanovení § 31 písm. f) ZRR?

2) Odvolací soud se rovněž ve svém odůvodnění opomněl jakkoliv vypořádat s rozsáhlou argumentací žalobce uvedenou zejména v rámci odvolacího řízení – tím založil nepřezkoumatelnost rozsudku, která dle závěrů dovolacího soudu i soudu ústavního musí vést ke zrušení napadeného rozhodnutí.

3) Zda odvolací soud správně posoudil, nakolik mohly být dány pochybnosti o nepodjatosti rozhodce zúčastněného na rozhodování v souvislosti s tím, že tento rozhodce nesdělil stranám některé relevantní informace? Soud se v rámci svého hodnocení zabýval otázkami směřujícími ke zjištění toho, zda byl rozhodce ve věci hmotně interesován, nezabýval se však důsledně rozhodující otázkou pro zjištění okolností rozhodných pro vyloučení rozhodce – tedy, zda mohly být vzbuzeny oprávněné pochybnosti o jeho nepodjatosti, právní posouzení je tak neúplné a nedostatečné.

4) Zda způsob, jakým rozhodci aplikovali poučovací povinnost při analogické aplikaci ustanovení § 118a o. s. ř., nevedl k porušení zásady rovného zacházení se stranami rozhodčího řízení? Z odůvodnění rozhodčího nálezu je zřejmé, že rozhodci považovali za možné posoudit věc jinak, s tímto názorem však strany v rámci poučovací povinnosti neseznámili, postupovali tak v rozporu se závěry judikatury dovolacího soudu, která zdůrazňuje význam poučovací povinnosti pro zachování principu rovnosti zbraní v rozhodčím řízení.

5) Zda způsob, kterým rozhodci aplikovali v rámci rozhodčího řízení zásady pro předkládání důkazů stranami, lze považovat za nerovné zacházení se stranami, které by vedlo k důvodu pro zrušení rozhodčího nálezu podle ustanovení § 31 písm. e) ZRR? Žalobce zejména poukazuje na nesprávné hodnocení okolností, že rozhodci v rozporu se zásadami pro předkládání důkazů, které sami

stanovili, uplatňovali zmíněné zásady rozdílným způsobem pro obě strany“.

Dovolatel zejména zdůrazňuje, že již v řízení před rozhodčím soudem namítal, že „rozhodčí soud uložil žalobci vydat žalovanému akcie za situace, kdy předběžným opatřením nařízeným usnesením Vrchního soudu v Praze bylo žalobci zakázáno s těmito akciemi jakkoliv nakládat“. Rozhodnutí rozhodčího soudu o vydání akcií – pokračuje dovolatel – se svou povahou od tzv. nakládání nijak neliší, když „je ve svém důsledku způsobem realizace svobodné vůle stran“ (nejde na rozdíl od rozsudku obecného soudu o vrchnostenský projev státní /veřejné/ moci) [potud poukazuje na rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. [IV. ÚS 174/02](#), sp. zn. [IV. ÚS 511/03](#) a sp. zn. [III. ÚS 32/06](#)]. Jinými slovy, rozhodčí nález v důsledku své povahy není ničím jiným, než jedním z řady projevů dispozičního oprávnění stran – možnost stran nechat o věcech rozhodovat v rozhodčím řízení se nijak neliší od dalších ze široké škály možných dispozičních úkonů předvídaných ustanovením § 123 obč. zák. Odůvodnění rozhodnutí odvolacího soudu co do posouzení důsledku předběžného opatření shledává nepřezkoumatelným a rozporným s ustanovením § 157 odst. 1 a 2 o. s. ř.

Dále dovolatel snáší argumenty proti závěru odvolacího soudu o (ne)podjatosti rozhodce prof. B., zastávaje názor, podle něhož „opomenutí rozhodce sdělit informace o předchozích jednáních se stranami sporu bývá považováno za důvod pro zrušení rozhodčího nálezu z důvodu podjatosti“.

S odvolacím soudem nesouhlasí ani v řešení otázky (ne)splnění poučovací povinnosti podle ustanovení § 118a odst. 2 o. s. ř. s tím, že „sám rozhodčí soud ve svém rozhodčím nálezu vyjádřil názor, že z tvrzení uvedených žalobcem v rámci rozhodčího řízení vyplývá, že nárok na vydání bezdůvodného obohacení uplatněný žalobcem by mohl být dán v souvislosti se službami poskytovanými žalobcem. Následně rozhodčí soud protižalobu zamítl, a to proto, že žalobce údajně vznik tvrzeného bezdůvodného obohacení neprokázal“. Umožňovalo-li vylíčení skutkových okolností rozhodcům „učinit závěr o možném jiném právním posouzení takto uplatněného nároku, mohli a měli žalobce s tímto závěrem seznámit a zároveň mu dát najevo, jakým směrem mají být skutková tvrzení doplněna, a to ještě před skončením projednávání věci.“

Konečně poukazuje „na porušení zásady rovnosti v neprospěch žalobce v souvislosti s prováděním důkazů navrhaných žalobcem“, když rozhodčí soud na straně jedné „stanovil jasná pravidla pro předkládání originálů listin v případě zpochybnění jejich autenticity a jejich obsahu“ a na straně druhé se spokojil s důkazem fotokopií obálky, která měla obsahovat odstoupení od smluv o převodu akcií, ačkoliv dovolatel požadoval, aby byl proveden důkaz originálem této listiny.

Proto požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí soudů nižších stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal dovolání i vedlejší účastník na straně žalobce, domáhaje se jeho zrušení.

Žalovaný navrhuje, aby Nejvyšší soud dovolání jako nepřipustná odmítl, popř. jako nedůvodná zamítl.

N e j v y š š í s o u d dovolání žalobce zamítl a dovolání vedlejšího účastníka odmítl.

Z odůvodnění:

Dovolání vedlejšího účastníka na straně žalobce Nejvyšší soud bez dalšího jako podané neoprávněnou osobou podle ustanovení § 243b odst. 5 a § 218 písm. b) o. s. ř. odmítl (k tomu srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2003, sp. zn. [25 Cdo 162/2003](#), uveřejněné pod číslem 3/2004 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Dovolání žalobce proti potvrzujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu ve věci samé shledává

Nejvyšší soud přípustným podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., a to v řešení otázky formulované dovolatelem shora ad 1); nikoliv však důvodným.

Závěr, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam, přitom Nejvyšší soud přijal s vědomím faktu, že Ústavní soud nálezem pléna ze dne 21. 2. 2012, sp. zn. [Pl. ÚS 29/11](#), zrušil ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. až uplynutím 31. 12. 2012 a s přihlédnutím k tomu, že v době podání dovolání měl dovolatel právo legitimně očekávat, že splnění podmínek formulovaných ustanovením § 237 odst. 1 písm. c) a odst. 3 o. s. ř. povede k věcnému přezkumu jím podaného dovolání.

Vzhledem k závěru o přípustnosti dovolání Nejvyšší soud především zkoumal, zda řízení není postiženo vadami uvedenými v ustanoveních § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., popřípadě jinými vadami, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 o. s. ř.). Z obsahu spisu se žádná z vad, k jejichž existenci u přípustného dovolání Nejvyšší soud přihlíží z úřední povinnosti, nepodává, dovolací soud se proto zabýval námitkou dovolatele ohledně nepřezkoumatelnosti rozhodnutí odvolacího soudu.

Jelikož zmíněná výhrada byla uplatněna ve spojení s dovolatelem zastávaným právním názorem ohledně nemožnosti vydat (vyhovující) rozhodčí nález, plynoucí z předběžného opatření, kterým soud (v jiném řízení) zakázal žalobci s těmito akcemi jakkoli nakládat, přičemž odvolací soud se v důvodech rozhodnutí k této právní otázce podrobně (a zcela jednoznačně) vyjádřil, nemá Nejvyšší soud pochyb o tom, že kritéria, která na odůvodnění rozhodnutí odvolacího soudu přiměřeně (§ 211 o. s. ř.) klade ustanovení § 157 odst. 2 o. s. ř., napadené rozhodnutí splňuje; o nepřezkoumatelné rozhodnutí tak zjevně nejde.

Dále se Nejvyšší zabýval tím, zda je naplněn dovolatelem uplatněný dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., tj. správností právního posouzení věci.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, popřípadě ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 30 ZRŘ nestanoví-li tento zákon jinak, užijí se na řízení před rozhodci přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu.

Podle ustanovení § 31 ZRŘ soud na návrh kterékoliv strany zruší rozhodčí nález, jestliže a) byl vydán ve věci, o níž nelze uzavřít platnou rozhodčí smlouvu, b) rozhodčí smlouva je z jiných důvodů neplatná, nebo byla zrušena, anebo se na dohodnutou věc nevztahuje, c) ve věci se zúčastnil rozhodce, který nebyl ani podle rozhodčí smlouvy, ani jinak povolán k rozhodování, nebo neměl způsobilost být rozhodcem, d) rozhodčí nález nebyl usnesen většinou rozhodců, e) straně nebyla poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat, f) rozhodčí nález odsuzuje stranu k plnění, které nebylo oprávněným žádáno, nebo k plnění podle tuzemského práva nemožnému či nedovolenému, g) se zjistí, že jsou dány důvody, pro které lze v občanském soudním řízení žádat o obnovu řízení.

Podle ustanovení § 118a o. s. ř. ukáže-li se v průběhu jednání, že účastník nevyličil všechny rozhodné skutečnosti nebo že je uvedl neúplně, předseda senátu jej vyzve, aby svá tvrzení doplnil, a poučí jej, o čem má tvrzení doplnit a jaké by byly následky nesplnění této výzvy (odstavec 1). Má-li předseda senátu za to, že věc je možné po právní stránce posoudit jinak než podle účastníkovy právního názoru, vyzve účastníka, aby v potřebném rozsahu doplnil vyličení rozhodných skutečností; postupuje přitom obdobně podle odstavce 1 (odstavec 2). Zjistí-li předseda senátu v průběhu jednání, že účastník dosud nenavrl důkazy potřebné k prokázání všech svých sporných tvrzení, vyzve jej, aby tyto důkazy označil bez zbytečného odkladu, a poučí jej o následcích nesplnění této výzvy (odstavec

3). Při jednání předseda senátu poskytuje účastníkům poučení též o jiných jejich procesních právech a povinnostech; to neplatí, je-li účastník zastoupen advokátem nebo notářem v rozsahu jeho oprávnění stanoveného zvláštními předpisy (odstavec 4).

Zákon o rozhodčím řízení poučovací povinnost rozhodce neupravuje, protože je namístě přiměřeně použít občanského soudního řádu (§ 30 ZRŘ), v dané souvislosti jeho § 118a (viz důvody nálezu Ústavního soudu ze dne 8. 3. 2011, sp. zn. [I. ÚS 3227/07](#) a v něm obsažený odkaz na rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2007, sp. zn. [32 Odo 1528/2005](#) a ze dne 26. 5. 2010, sp. zn. [23 Cdo 3749/2008](#)).

Přiměřenost aplikace ustanovení občanského soudního řádu na řízení před rozhodci přitom neznamená oprávnění rozhodčího soudu rozhodovat, zda bude nebo nebude, například s ohledem na účel zákona, příslušná ustanovení občanského soudního řádu aplikovat, nýbrž - vzhledem k povinnosti postupovat zákonem stanoveným způsobem (viz čl. 2 odst. 2 a čl. 36 Listiny základních práv a svobod) - může soud v rámci aplikace příslušných ustanovení přihlížet k účelu zákona o rozhodčím řízení (k tomu srov. mutatis mutandis náleží Ústavního soudu ze dne 5. 11. 2002, sp. zn. II. ÚS 179/2001).

K otázce, zda rozhodčí soud dostal povinnosti poučit žalobce podle ustanovení § 118a odst. 2 o. s. ř., Nejvyšší soud předesílá, že nedostatek takového poučení žalobce rozhodčímu soudu vytýkal ve vztahu k žalobcem uplatněnému „protinávrhu“ (který rozhodčí soud zamítl s tím, že žalobce „vznik bezdůvodného obohacení na straně žalovaného neprokázal“), a to (posuzováno podle obsahu dovolání v kontextu s odůvodněním rozhodčího nálezu) vzhledem k „náзору“ vyslovenému rozhodčím soudem, podle něhož „rozhodčí senát nevyklučuje, že by například přicházela v úvahu odměna za plnění na základě smlouvy o poskytování služeb (ze dne 9. 1. 2002) [viz str. 212 rozhodčího nálezu].

V tomto směru ovšem dovolatel pominul tu část důvodů rozhodčího nálezu, v níž rozhodčí soud zdůraznil, že žalobce „nepožaduje vydání faktického plnění ze smlouvy o poskytování služeb, které by pojmově odpovídalo bezdůvodnému obohacení, nýbrž užitků z tohoto plnění, tedy částky, o kterou se na základě jeho služeb a zajištění financování obchodních transakcí zvýšila hodnota společnosti“ (rozuměj společnosti, jejíž akcie byly předmětem řízení) [dále srov. i zmínku o tvrzení žalobce, že na základě smlouvy o poskytování služeb žádné plnění ze svých finančních prostředků neposkytl].

Přitom Nejvyšší soud již v rozsudku ze dne 29. 4. 2009, sp. zn. [21 Cdo 3090/2008](#), uveřejněném v časopise Soudní judikatura č. 1, ročník 2010, pod číslem 6, formuloval a odůvodnil závěr, od něhož nemá důvod se odchýlit ani v projednávané věci, podle kterého poučení účastníků řízení postupem podle ustanovení § 118a odst. 2 o. s. ř. přichází v úvahu jen tehdy, jestliže možné jiné právní posouzení věci vyžaduje doplnění vylíčení rozhodujících skutečností (a navržené důkazů je prokazujících), významných z pohledu skutku, který je předmětem řízení; nespadá do poučovací povinnosti podle ustanovení § 118a odst. 2 o. s. ř. objasňování, zda jeden z účastníků nemá vůči druhému jinou pohledávku, ukáže-li se, že jím uplatněný nárok není po právu.

Důvod pro zrušení rozhodčího nálezu pro porušení poučovací povinnosti určené ustanovením § 118a o. s. ř. tak evidentně dán není.

Porušení zásady rovnosti stran rozhodčího řízení (jako důvod pro zrušení rozhodčího nálezu podle ustanovení § 31 písm. e/ ZRŘ) Nejvyšší soud nespatřuje ani v postupu rozhodčího soudu při dokazování (v akceptaci pouhé fotokopie listiny - poštovní obálky, která měla obsahovat odstoupení od smluv o převodu akcií, a to přes její zpochybnění žalobcem).

Rozhodčí soud sice (v usnesení ze dne 13. 12. 2007) stanovil, že bude provádět dokazování, respektive vycházet při hodnocení listin z fotokopií obsažených ve spise, nezpochybní-li strany

pravost takové listiny, s tím, že v opačném případě je účastník, který je stížen důkazním břemenem, povinen předložit buď originál nebo úředně ověřenou kopii takové listiny nebo jinak vhodným způsobem obsah a pravost takové listiny prokázat, nicméně s odkazem na výsledky provedeného dokazování uzavřel, že odstoupení od smluv o převodu akcií bylo doručeno do sféry dispozice žalobce. Z hlediska postupu rozhodčího soudu tak o zásah do procesních práv žalobce v intenzitě porušení rovnosti stran (§ 31 písm. e/ ZRŘ) evidentně nešlo.

Podle ustanovení § 8 ZRŘ ten, kdo má být nebo byl určen nebo jmenován rozhodcem, musí bez odkladu stranám nebo soudu oznámit všechny okolnosti, které by mohly vzbudit oprávněné pochybnosti o jeho nepodjatosti a pro něž by byl jako rozhodce vyloučen.

Podle ustanovení § 11 ZRŘ nestanoví-li tento zákon jiné důvody, je již určený nebo jmenovaný rozhodce vyloučen z projednávání věci, jestliže dodatečně vyjdou najevo okolnosti uvedené v § 8.

Vycházejí z obsahu rozhodčího spisu Rsp 864/07, jakož i z obsahu spisu sp. zn. 55 Cm 31/2008, Nejvyšší soud považuje rozhodnutí odvolacího soudu za správné i co do závěru o nedůvodnosti námitky, že ve věci rozhodoval vyloučený rozhodce (prof. B.). Důvody snášené dovolatelem ve prospěch závěru opačného totiž oprávněné pochybnosti o nepodjatosti jmenovaného rozhodce nevzbuzují a skutečnost, že rozhodce bez odkladu stranám neoznámil skutečnosti, které byly následně soudem vyhodnoceny (posuzováno z hlediska ustanovení § 8 ZRŘ) jako nepodstatné, oprávněné pochybnosti o nepodjatosti rozhodce založit nemůže.

Konečně jako neopodstatněnou Nejvyšší soud hodnotí i námitku dovolatele, že rozhodčím nálezem byla žalobci uložena povinnost k plnění, které zakazuje pravomocné rozhodnutí soudu o nařízení předběžného opatření.

Podle ustanovení § 74 odst. 1 o. s. ř. (ve znění účinném k datu vydání předběžného opatření) před zahájením řízení může předseda senátu nařídit předběžné opatření, je-li třeba, aby zatím byly upraveny poměry účastníků, nebo je-li obava, že by výkon soudního rozhodnutí byl ohrožen.

Podle ustanovení § 76 odst. 1 písm. f) o. s. ř. předběžným opatřením může být účastníku uloženo zejména, aby nenakládal s určitými věcmi nebo právy.

Podle ustanovení § 76c o. s. ř. usnesení, kterým bylo nařízeno předběžné opatření, je vykonatelné vyhlášením. Nedošlo-li k vyhlášení, je vykonatelné, jakmile bylo doručeno tomu, komu ukládá povinnost, jedná-li se o předběžné opatření podle § 76.

Podle ustanovení § 76d o. s. ř. výrok vykonatelného usnesení o nařízení předběžného opatření je závazný jen pro účastníky řízení a pro ty, kterým byla předběžným opatřením uložena povinnost, nestanoví-li zákon jinak (odstavec 1). V rozsahu, v jakém je výrok vykonatelného usnesení o nařízení předběžného opatření závazný pro účastníky řízení a popřípadě pro jiné osoby, je závazný též pro všechny orgány (odstavec 3).

Podle ustanovení § 76e odst. 1 o. s. ř. právní úkon, který byl učiněn tím, pro něhož je výrok vykonatelného usnesení o nařízení předběžného opatření závazný, je neplatný, jestliže jím byla porušena povinnost uložená vykonatelným usnesením o nařízení předběžného opatření.

Nejvyšší soud především respektuje právní závěry co do povahy rozhodčího řízení a rozhodnutí v tomto řízení vydaného formulované Ústavním soudem např. v usneseních ze dne 15. 7. 2002, sp. zn. [IV. ÚS 174/02](#), ze dne 4. 12. 2003, sp. zn. [IV. ÚS 511/03](#) a ze dne 20. 7. 2006, sp. zn. [III. ÚS 32/06](#), podle nichž rozhodčí soud není orgánem veřejné moci a tudíž ani jeho rozhodčí nálezy nemohou být rozhodnutím orgánu veřejné moci ve smyslu čl. 87 odst. 1 písm. d) ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky a § 72 odst. 1 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu.

Tamtéž Ústavní soud vysvětlil, že charakter rozhodčí činnosti je založený smlouvou delegující vůli stran a její výsledek je „kvalifikovanou formou závazku a jako takový je též závazný a že rozhodce právo nenalézá, ale tvoří (eventuálně napevno staví, vyjasňuje, tedy narovnává) závazkový vztah v zastoupení stran“ (srov. rovněž důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2009, sp. zn. [33 Cdo 2675/2007](#), uveřejněného pod číslem 46/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Vedle toho v již zmíněném nálezu ze dne 8. 3. 2011, sp. zn. [I. ÚS 3227/07](#), Ústavní soud dovodil, že pravomoc rozhodce projednat a rozhodnout spor se zakládá na shodné vůli sporných stran, projevené v rozhodčí smlouvě. Touto procesní dohodou sporné strany derogují (s ohledem na § 106 odst. 1 o. s. ř. pouze podmíněně) pravomoc soudu a zakládají pravomoc rozhodce. Na základě dobrovolného jednání stran tedy rozhodce nahrazuje (státní) soud, který by měl věc jinak projednat a rozhodnout. Právní řád v souladu se zásadou autonomie vůle svobodně projevenou vůli stran směřující k projednání a rozhodnutí sporu rozhodcem respektuje, a proto soudům umožňuje do rozhodčího řízení zasahovat pouze v těch úzce vymezených případech, které stanoví zákon o rozhodčím řízení. To však na druhou stranu neznamena, že by účelem rozhodčího řízení mělo být vyloučení či snížení úrovně ochrany, která by se stranám dostala v civilním řízení soudním; jeho účelem, stejně jako v civilním soudním procesu, je nastolení právního míru mezi stranami. Strany pouze z nějakého důvodu (např. vyšší rychlosti či důvěrnosti projednávaných informací) považují za vhodnější, aby věc byla projednána rozhodcem. Projednání věci v rozhodčím řízení z tohoto hlediska neznamena vzdání se právní ochrany, nýbrž představuje spíše její přesunutí na jiný rozhodující orgán, jenž nalézá právo; jinak by ostatně bylo pojmově nemyslitelné považovat rozhodčí řízení ve vztahu k soudnímu řízení za alternativní způsob řešení sporů. Současně Ústavní soud uzavřel, že úprava, podle níž soudy v řízení o zrušení rozhodčího nálezu nemohou věcně zasahovat do nalézání práva před rozhodci, tj. nemohou se zabývat údajným rozparem nálezu s hmotným právem, není v rozporu s ústavním pořádkem.

Rozdíly v důvodech shora uvedených usnesení a nálezu Ústavního soudu (na straně jedné „rozhodce právo nenalézá, ale tvoří“ a na straně druhé „rozhodující orgán právo nalézá“ a „soudy v řízení o zrušení rozhodčího nálezu nemohou věcně zasahovat do nalézání práva před rozhodci“) přitom nasvědčují tomu, že argumentace Ústavního soudu, týkající se povahy rozhodčího řízení a v něm vydaného rozhodnutí, obsažená v usneseních (jimiž byly odmítnuty ústavní stížnosti stěžovatelů), se vztahovala zejména k výkladu čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky, a to z hlediska (ne)existence pravomoci Ústavního soudu rozhodovat o ústavní stížnosti proti pravomocnému rozhodnutí rozhodčího soudu.

Skutečnost, že rozhodčí nález, jímž rozhodčí soud – jsa k tomu „zmocněn“ dohodou stran rozhodčího řízení – uložil straně povinnost k plnění (zde povinnost vydat akcie), není důvodem, pro který by měl rozhodčí nález povahu právního úkonu stran rozhodčího řízení; posouzení, zda rozhodce právo vskutku nalézá nebo svým rozhodnutím tvoří závazkový vztah v zastoupení stran, je z hlediska řešení této otázky právně nevýznamné. Proto nelze uvažovat ani o jeho neplatnosti pro rozpor se zákonem podle ustanovení § 39 obč. zák. (ve spojení se závěry obsaženými v rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 2. 5. 2000, sp. zn. [18 Co 18/2000](#) a v důvodech rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 2006, sp. zn. [29 Odo 1149/2003](#), uveřejněných pod čísly 59/2001 a 29/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), ani o tom, že by rozhodčí nález odsoudil stranu k plnění podle tuzemského práva nemožnému nebo nedovolenému. Jinými slovy, takový rozhodčí nález není projevem vůle, jímž by strana rozhodčího řízení nakládala s věcmi nebo právy, ačkoliv jí to zakazovalo předběžné opatření.